

Häpeän huomioiminen turvakotityössä

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Jaana Taipale

Opinnäytetyö, AMK

Toukokuu 2021

Terveys- ja hyvinvointiala

Sosionomi (AMK), Sosionomin tutkinto-ohjelma

Taipale Jaana

Häpeän huomioiminen turvakotityössä

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. **Kesäkuu 2021**, 34 sivua

Sosiaali- ja terveysala, Sosionomin tutkinto-ohjelma AMK, Opinnäytetyö

Julkaisun kieli: suomi

Verkkojulkaisulupa myönnetty: kyllä

Tiivistelmä

Turvakotityössä lähisuhdeväkivaltaa kohdanneen uhrin yksi päällimmäisistä tunteista on häpeä hänen omasta tilanteestaan. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia kuinka paljon ja miten häpeä näkyy lähisuhdeväkivaltaa kokeneen ihmisen tapana toimia, kun hän saapuu turvakotiin. Tarkoituksena oli lisätä sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien tai muuten alaa sivuavien, kuten poliisien tietoisuutta häpeän ymmärtämisessä ja auttaa heitä kohtaamaan lähisuhdeväkivaltaa kokenut ihminen. Lisäksi tämän opinnäytetyön tarkoitus oli tuoda esille lähisuhdeväkivallan eri muotoja, sekä häpeän ilmenemismuotoja.

Opinnäytetyö toteutui kirjallisuuskatsauksena. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä oli miten ymmärtää väkivaltaa kohdanneen asiakkaan häpeää. Tavoitteena oli yhdistää jo olemassa olevaa tietoa häpeästä ja lähisuhdeväkivallasta turvakotityössä. Kirjallisuuskatsaus toteutettiin hakemalla luotettavista tietokannoista aineistoa, aineiston analysoimisella ja esittämällä tutkimustulokset. Tiedonhaku tehtiin etsien kotimaisia artikkeleita käyttäen hakemiseen tietokantoja Julkari, Finna, Arto, Melinda, Doria ja Google Scholar lisäksi käytin manuaalista hakua. Analyysin tekoon valikoitui neljä tutkimusta.

Kirjallisuuskatsauksen tuloksena tuli esiin häpeän olevan hyvin vahva tunne lähisuhdeväkivaltaa kokeneen ihmisen mielessä. Häpeä vaikuttaa uhrin hakeutumiseen avun piiriin. Naisen tekemä lähisuhdeväkivalta ja siitä johtuva häpeä vaikutti vielä enemmän avun hakemiseen. Häpeän kokeminen estää myös irtautumista väkivaltaisesta suhteesta. Lähisuhdeväkivalta koetaan hyvin yksityisenä asiana ja siitä seurannut häpeä laittaa ihmisen salaamaan perhe-elämän tilannetta.

Avainsanat (asiasanat)

Turvakoti, häpeä, lähisuhdeväkivalta, kirjallisuuskatsaus

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

-

Taipale Jaana

consideration of shame in shelter of domestic violence
Literature review

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, June 2021, 34 pages

Social services and health care, social services degree programme, bachelor's thesis

Permission for web publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

One of the overriding feelings of a victim of intimate partner violence in shelter work is shame about his or her own situation. The purpose of this thesis was to investigate how much and how shame is seen in the way a person who has experienced intimate partner violence acts when he or she arrives at a shelter of domestic violence. The aim was to raise the awareness of those working in the social and health sectors or otherwise bypassing the sector, such as the police, in understanding shame and to help them face a person who has experienced intimate partner violence. In addition, the purpose of this doctrine was to highlight the different forms of intimate partner violence, as well as the manifestations of shame.

The thesis was implemented as a literature review. The research question of the thesis was how to understand the shame of a client who has experienced violence. The aim was to combine already existing knowledge of shame and intimate partner violence in shelter work. The literature review was carried out by searching for data from reliable databases, analyzing the data and presenting the research results. Information retrieval was done by searching for domestic articles using the databases Julkari, Finna, Arto, Melinda, Doria and Google Scholar, in addition I used manual search. Four studies were selected for the analysis.

As a result of the literature review, shame emerged as a very strong feeling in the mind of a person who had experienced intimate partner violence. Shame affects the victim's access to help. The intimate partner violence perpetrated by the woman and the resulting shame further influenced her to seek help. Experiencing shame also prevents detachment from a violent relationship. Domestic violence is perceived as a very private matter and the resulting shame puts a person in hiding the situation of family life.

Keywords/tags (subjects)

shelter of domestic violence, shame, intimate partner violence, literature review

Miscellaneous (Confidential information)

-

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Häpeä	4
2.1	Häpeän kokeminen	4
2.2	Syällisyyden ja häpeän ero	6
2.3	Empatia	7
3	Lähisuhdeväkivalta	8
4	Turvakoti	9
	Väkivallan muodot	12
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet sekä tutkimuskysymys	13
6	Tutkimukset toteutus	14
6.1	Kirjallisuuskatsaus	14
6.2	Menetelmästä	14
6.3	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	15
6.4	Aineiston haku ja valinta	16
6.5	Aineiston arviointi ja analysointi.....	20
7	Tulokset	22
7.1	Häpeä	22
7.2	Lähisuhdeväkivalta	23
7.3	Häpeän kokemus lähisuhdeväkivallassa	25
8	Pohdinta ja johtopäätökset	26
8.1	Eettisyys ja luotettavuus	27
8.2	Jatkotutkimusaihe	28
	Lähteet	29
	Liitteet	31
	Liite 1. Lähisuhdeväkivallan muodot.....	31

Kuviot

Kuvio 1	Elämään vaikuttava, kahlitsevan häpeän synty ja kehitys (Malinen B. 2011, 65)	5
Kuvio 2	Esimerkki häpeän ja syyllisyyden erosta (Tipping 2012, 78)	7
Kuvio 3	Turvakodin asiakkuuden prosessi (Edwalds, Karjalainen & Peltonen 2019, 5)	11
Kuvio 4	Kirjallisuuskatsauksen eri vaiheet (Salminen 2011, 11.)	16

Taulukot

Taulukko 1 Sisäänotto ja poissulkukriteerit	17
Taulukko 2 Tiedonhaku prosessi	18
Taulukko 3 Valitut tutkimukset	20
Taulukko 4 Valitut teemat.....	22

1 Johdanto

Turvakoti on kodinomainen paikka, jonne voi tulla mihin vuorokauden aikaan tahansa, jos on kokenut lähisuhdeväkivaltaa, tai on uhka joutua lähisuhdeväkivallan uhriksi. Turvakoteja oli Suomessa vuoteen 2020 mennessä oli kaikkiaan 29, joissa on yhteensä 211 paikkaa perheelle tai yksin tulevalle asiakkaalle. Turvakotipalvelut kuuluvat laissa määrättäviin valtion rahoittamiin erityisiin palveluihin, joiden rahoituksesta ja toiminnasta vastaa THL (THL, 2020.)

Häpeä on vahvasti esillä turvakotityössä. Asiakas saattaa jo tullessaan turvakotiin sanoa, että häntä hävettää tulla sinne. Asiakasta hävettää hänen oma elämäntilanteensa ja se, kuinka on itsensä saattanut siihen pisteeseen, jossa on antanut toisen kohdella itseään huonosti. Suomessa lähisuhdeväkivaltaa kokee joka kolmas nainen elämänsä aikana. Suomessa esiintyy lähisuhdeväkivaltaa EU:n alueella toiseksi eniten, vaikka kaikki tapaukset eivät tule viranomaisten tietoon. (YLE, 2019). Usein lähisuhdeväkivalta on pitkäkestoista. Saattaa mennä kauan ennen kuin uhri pääsee avun piiriin. Lähisuhdeväkivaltaa hävetään ja sitä yritetään piilottaa muilta.

Opinnäytetyö on toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatkauskana. Tarkoituksena on kerätä tietoa lähisuhdeväkivaltaa kokeneen ihmisen häpeän tunteen ymmärtämisestä. Tavoitteena on löytää tietoa, joka hyödyttää kaikkia, jotka ovat asiasta kiinnostuneita, mutta erityisesti turvakodeissa työskenteleviä. Aihe koskettaa myös turvakotien ympärillä toimivia kuten poliiseja ja sosiaali- ja terveysalan työntekijöitä. Työn antaman tiedon perusteella he osaavat paremmin ohjata asiakasta avun piiriin lähisuhdeväkivallan lopettamiseksi.

2 Häpeä

Häpeän tunne on luonnollinen tunne ja se kuuluu osaksi ihmisyyttä. Ilman häpeän tunnetta liian estottomasti, eikä noudata yhteiskunnan luomaa eettistä ja moraalista koodistoa. Ongelmaksi häpeän tunne tulee vasta sitten, kun yritämme peittää ja salata sitä. (Malinen 2005, 87). Suurin osa ihmisistä rakentaa oman identiteettinsä häpeän ympärille. Me käytämme omaa häpeän tunteitamme hyväksi, jos haluamme muuttaa toisia tai suojella itseämme. Häpeää hyödynnetään yksilötasolla, mutta myös yhteiskunnallisesti. (Brown 2012, 32.)

Häpeä on syyllisyyden rinnalla vahva tunne, se on yksi ihmisen perustunteista. Häpeän tunteeseen liittyy epäonnistumista ja virheiden tekemistä. Häpeän tunne liitetään usein sosiaalisiin tilanteisiin sekä siihen, kuinka itse näkee oman itsearvonsa. Kun me tunnemme häpeää, huomaamme toisissa ihmisissä erilaisia merkkejä, kuten porukan ulkopuoliseksi jättämistä, huomataan tai kun meille nauretaan. (Viljamaa 2018, 7.) Me yritämme salata häpeällisiä salaisuuksiamme ja kuvittelemme toisten olevan niistä kiinnostuneita. Tällöin käytämme kaksinkertaisen määrän energiaa miettisämme, kuinka toimimme sosiaalisissa suhteissa. (Viljamaa 2018, 7). Lapsi oppii sosiaalisten tilanteiden avulla, kuinka muiden ihmisten kanssa toimitaan ja kuinka muita ihmisiä kohdellaan. Moraalinen käsitys opitaan osana kasvatusprosessia ja se motivoi lasta käyttäytymään yleisesti hyväksytyjen moraalisten sääntöjen mukaan. (Myllyviita 2020, 29.) Häpeän tunne vaikuttaa meihin todella voimakkaasti. Kun tunnemme häpeää, saatamme tuntea olevamme yksin ja voimme ajatella olevamme jotenkin toisista poikkeavia tai saatamme mennä toisen tuntemukseen mukaan, etenkin jos asia on meille henkilökohtaisesti häpeää aiheuttava. (Brown 2012, 40.)

2.1 Häpeän kokeminen

Häpeä voi päästä hallitsemaan elämää monella eri osa-alueilla, häpeän tunne pystyy muokkaamaan ajatteluamme ja omaa käytöstämme sekä tunteita. Häpeä vaikuttaa mieleen tietoisesti ja tiedostamatta. Jokin kokemus, tapahtuma tai haju voi laukaista meissä häpeän tunteen, vaikka emme itse edes sitä tiedosta. Lapsuudessa koettu häpeä voi seurata mukana koko elämän, mutta aikuisena häpeän tunne muuttuu muotoaan, se ilmenee enemmän riittämättömyyden tunteena, epätäydellisyyden ja arvottomuuden tunteena. (Malinen 2003, 44–45.)

Jos joutuu elämään niin että tuntee jatkuvasti olevansa epäonnistunut tai kokee omien tarpeidensa tulevan torjutuksi, vahvistaa se sitä kokemusta ja tunnetta, että ei ole oikeanlainen ihminen. Tämä luo häpeän tunnetta, joka saattaa muuttua elämää kahlitsevaksi häpeäksi. Koska häpeän tunne on hyvin epämiellyttävä, yritämme torjua monella tapaa. Torjuntamekanismeja on monia kuten esimerkiksi lamaan tuminen tai piiloutuminen. Jotkut syyllistävät muita omasta häpeästään ja saattavat käyttäytyä heitä kohtaan jopa aggressiivisia. (Malinen 2010, 142.)

Persoonaan liittyvät tekijät	Vanhempiin liittyvät tekijät	Ympäristöön liittyvät tekijät
<ul style="list-style-type: none"> • perimä (geenit) ja temperamentti • terveys • persoonallisuus • itsetunto, kiinnittyminen läheisiin, täydellisyyden tavoittelu, narsistinen haavoittuvuus, kiltteys 	<ul style="list-style-type: none"> • läsnäolo, terveys, kuolema • persoonallisuus, häpeä, itsetunto, kiinnittyminen läheisiin, narsistinen haavoittuvuus, täydellisyyden tavoittelu • kasvatustenetelmät • alkoholin ja päihteiden väärinkäyttö 	<ul style="list-style-type: none"> • tavat ja kulttuuri • perheen taloudellinen tilanne • sisarukset ja sukulaiset • kaverit ja ystävät • hoitajat ja opettajat • uskoon liittyvät tavat ja käytännöt kotona

Kuvio 1 Elämään vaikuttava, kahlitsevan häpeän synty ja kehitys (Malinen B. 2011, 65)

Yllä oleva taulukko avaa häpeän syntymekanismeja ja sen kehittymistä. Häpeä luo käytöstä, joka voi olla hyvin ongelmallista, syvää häpeää tuntiessaan ihminen voi lamaan tuta, piiloutua, paeta, vetäytyä tai ajatella kaikesta hyvin mustavalkoisesti, näillä keinoilla ihminen pyrkii torjumaan häpeän tunnetta. Huono itsetunto, tai huonoon itsetuntoon liittyvät ongelmat johtuvat usein häpeästä ja niitä torjutaan usein päihteillä. (Malinen 2010, 142–146.) Häpeän tunne voi olla ylisukupolvinen, jolloin esimerkiksi vanhempien päihteiden käytöstä tunnettu häpeä ja lapsen jatkamaan samaa ongelmakäyttäytymistä.

2.2 Syyllisyyden ja häpeän ero

Syyllisyys ja häpeä kulkevat usein käsi kädessä, vaikka ovat eri tunteita. Ne ovat tärkeitä erottaa toisistaan. Syyllisyyttä tuntiessa, koetaan myös katumusta teoista, jolloin voidaan ottaa vastuu omasta tekemisestä ja tilanne voidaan korjata tai hyvittää tekoa. Syyllisyys on moraalinen tunne, häpeä puolestaan on passiivinen tunne, se ei kohdistu tekoon, vaan ominaisuuteen itsessään. (Myllyviita 2020, 32).

Syyllisyyden ja häpeän ero on myös siinä, että koemme olevamme jotain muuta kuin mitä olemme. Jokaisella on jokin mielikuva itsestään, millainen hänen kuuluisi olla. Tämä saattaa johtaa syyllisyyden tunteeseen, jonka vuoksi häpeämme itseämme. (Tipping 2012, 77.) Syyllisyydestä on helpompi puhua, kuin häpeästä. Taustalla voi olla häpeän tunne, mutta se verhoillaan syyllisyyden tunteeksi, koska se lievittää häpeän tunnetta ja tällöin häpeää ja syyllisyyttä tunnetaan yhtä aikaa. Syyllisyyttä podetaan silloin kun on moraalisesti toiminut väärin, mutta jos kokee epäonnistuneensa oman riittämättömyytensä vuoksi, silloin tuntee häpeää. (Malinen 2005, 12.)

Tutkimuksissa on selvinnyt, että jos ihminen kokee patologista syyllisyyttä, se ei johdu pelkästään syyllisyydestä itsessään, vaan taustalla on valtava häpeän kokemus. Tähän voi liittyä myös masennusta. Ihmisellä voi olla niin voimakas kokemus omasta arvottomuuden tunteestaan, ettei hän kykene jättämään taakseen siitä johtuvaa häpeän tunnetta. (Malinen 2011, 15). Syyllisyyden ja häpeän eron voisi kiteyttää ajatukseen; häpeä: anteeksi, olen virhe ja syyllisyys: anteeksi, kun tein virheen.

Kuvio 2 Esimerkki häpeän ja syyllisyyden erosta (Tipping 2012, 78)

2.3 Empatia

Liitän tähän opinnäytetyöhöni pienenä osana empatian, koska se on häpeän vastakohta. Empatia auttaa häpeän tunteen selättämisessä. Enemmän empatia liittyy työntekijän rooliin turvakoti työs-kentelyssä, eli kuinka kohdata asiakas ja kuinka tärkeää kohtaamisessa on empatia. YLE:n haastat-telussa (2018) Viljamaa korostaa empatian merkitystä häpeän hoidossa. Empatia sanana on otettu käyttöön 1800-luvun lopussa, siihen usein sekoitettu sympatia sanana on huomattavasti pidem-pään ollut käytössä oleva termi. Usein on kuultu esimerkiksi filosofien käyttävän sanaa sympatia, vaikka todellisuudessa kyse onkin empatiasta. Empatiaa ei kuitenkaan voida pitää yksiselitteisenä ilmiönä, empatia ja moraalit ovat vahvasti liitoksissa toisiinsa. Empatia eroaa sympatiasta eli myötätunnosta siinä, että myötätuntoa tunnetaan toista ihmistä kohtaan. Esimerkiksi toista ihmistä säälitään, jos tätä on kohdannut jokin ikävä tapahtuma. Empatia taas on tuntemista toisen kanssa, eli kun joku on kohdannut ikävän asian, se koetaan yhdessä toisen kanssa. Empatia on siis myötä-elämistä. Empatiassa ei kuitenkaan aina ole kyse tunteesta, vaan se voi olla toisen mielentilojen

tunnistamista ja tunnistamisen jälkeen niiden kanssa myötäelämistä. Siksi empatia eroaa sympatiasta. (Aaltola & Keto 2017, 23–25).

3 Lähisuhdeväkivalta

WHO:n määritelmä parisuhdeväkivallan näkökulmasta:

Väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön, joka johtaa tai joka voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriintymiseen tai perustarpeiden tyydyttämättä jättämiseen (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi & Lozano, 2005, 21).

Lähisuhdeväkivalta määritellään väkivallaksi läheisessä suhteessa tai siihen verrattavissa olevaan suhteeseen. Eli väkivallan tekijä voi olla nykyinen tai entinen puoliso tai muu läheinen sukulainen, kuten lapsi tai vanhempi. Lähisuhdeväkivaltaa ei ole naapurin kanssa olevat erimielisyydet, ellei ole seurustelusta kyse. Eikä siihen lasketa kaukaisia sukulaisia tai työkavereita. (Kytölä 2021.)

Lähisuhdeväkivalta on lain mukaan määrätty rangaistavaksi teoksi vuodesta 1995 alkaen. Lähisuhdeväkivaltaa on myös perheväkivalta ja parisuhdeväkivalta. Lähisuhdeväkivalta on kuitenkin laajempi käsite sillä se käsittää muutkin läheiset kuin puolison. ”Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2018 viranomaisten tietoon tuli 9900 lähisuhdeväkivaltatapausta” (Kytölä 2011). On kuitenkin hyvä tiedostaa, etteivät kaikki lähisuhdeväkivaltatapaukset tule viranomaisten tietoon. Vuonna 2017 tapauksia oli 3,6 % vähemmän. (Kytölä 2021.) Kasvu selittyy osittain turvakoti palveluiden tietoisuuden lisäämisestä eri viranomaisten ja sosiaali- ja terveyspalveluiden taholle.

Suomi on sitoutunut noudattamaan Istanbulin sopimusta, joka tuli voimaan 1.8.2015. Sopimus määrittelee uhrien, varsinkin naisten auttamista lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi. Sopimuksen noudattamista valvoo Euroopassa asiantuntijaryhmä Grevio. YLE:n artikkeli lähisuhdeväkivallasta (2019) kertoo Suomen olevan naiselle EU:n toiseksi vaarallisin maa väkivallan suhteen. Tämä kertoo karua kieltään suomalaisten suuresta häpeästä, joka usein näyttäytyy väkivaltaisuuksena. Aina

ihminen ei ymmärrä kokevansa lähisuhdeväkivaltaa, eikä hän osaa hakea tilanteeseensa apua. Lähisuhdeväkivaltaa esiintyy kaikissa yhteiskuntaluokissa, riippumatta koulutus tai perhe taustasta. Myöskään etnisellä tai uskonnollisella taustalla tai henkilöiden iällä ei ole merkitystä. (Kytölä 2021). On hyvä muistaa, että myös nainen itse voi olla väkivallan tekijä. Turvakodeissa on myös miesasiakkaita.

4 Turvakoti

Turvakoti on kodinomainen turvapaikka sellaisille henkilöille, jotka ovat kokeneet, tai joilla on uhka kokea lähisuhdeväkivaltaa tai siihen rinnastettavissa olevaa väkivaltaa ikään tai sukupuoleen katsomatta. Turvakotilaki määrittelee tarkasti, kenelle turvakoti on tarkoitettu ja minkälaista apua turvakodissa annetaan. (1354/2014) Turvakotilaki asettaa kehykset turvakotitoiminnalle. 7§ koskee THL:n velvollisuutta huolehtia turvakotipalveluiden valtakunnallisesta saatavuudesta, sekä vastaa turvakotipalveluiden kokonaisuuden koordinoinnista. (THL, 2020).

Turvakoti on nimensä mukaisesti turvallinen, kodinomainen paikka. Jossa ei sallita minkäänlaista väkivaltaa, missään muodossa. Tarkoituksena on rakentaa asiakkaalle elämää ilman väkivallan varjoa, myös turvakotiin saapuvien lasten osalta. Turvakoti tarjoaa asiakkaalleen psykososiaalista tukea sekä neuvontaa ja ohjausta, kuten eri väkivallan muotojen tunnistamista. Turvakodin henkilökunta auttaa käytännön asioissa, kuten asuntohakemuksien teossa ja tukien hakemisessa.

Turvakoti on avoinna ympärivuorokautisesti ja on asiakkaalle maksuton. Rahoituksesta vastaa THL. (THL, 2020.)

Asiakasta, niin lasta kuin aikuistakin osallistetaan väkivaltatyöskentelyyn. Turvakodissa valmiina olevan työskentely materiaalin avulla keskustellaan asiakkaan tilanteesta ja tapahtumista. Työskentely tapahtuu asiakkaan tahtisesti sillä tasolla, jolla hän pystyy asioita käsittelemään. Lapsien kanssa työskennellään lapsen tasoisesti ja lapsen ehdoilla. (Edwalds, Karjalainen & Peltonen 2019, 11). Turvakodin henkilökunnalta vaaditaan kriisityöhön erikoistunutta ja lähisuhdeväkivaltaan perehtynyttä koulutusta. Pätevyys on määritelty asetuksella (1103/2018) Työntekijältä vaaditaan korkeakoulu- tai muuta vastaavaa tutkintoa. (Edwalds yms. 2019, 15.)

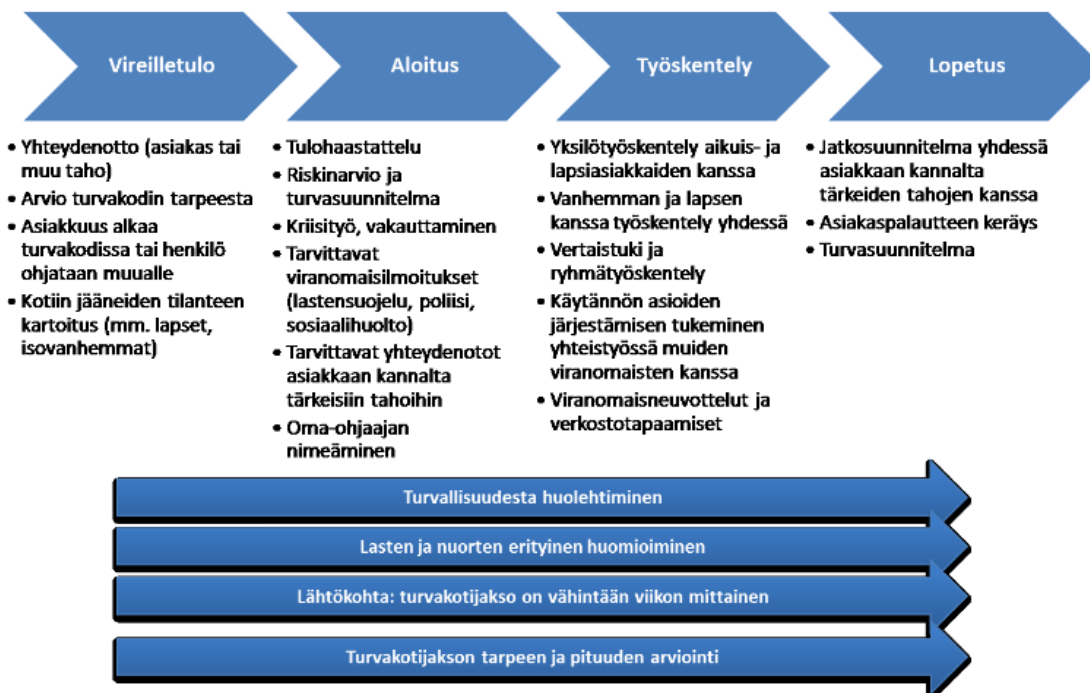
Kuviossa kolme esitetään turvakodin asiakkuuden prosessi, kaikki sen neljä vaihetta. Turvakotityöskentely kestää yleensä vähintään viikon ja tarvittaessa jopa pari kuukautta. Jokainen turvakotijakso on yksilöllinen ja sen kesto määräytyy asiakkaan tarpeiden mukaan. Asiakkuus alkaa yhteydenotosta turvakotiin. Yhteyttä voi ottaa viranomainen tai muu taho, kuten esimerkiksi kriisikeskus Mobile. Asiakas voi itse ottaa yhteyttä joko soittamalla, tai tulemalla suoraan turvakotiin. Turvakodin henkilökunta tekee aina itse lopullisen palvelutarpeen arvioinnin asiakkaan turvakodin tarpeesta. Tarpeen vaatiessa turvakodin henkilökunta ohjaa asiakkaan toisen avun piiriin, jos asiakkuutta turvakotiin ei synny, mutta herää huoli asiakkaan tilanteesta. Turvakoti toimii moniammatillisessa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Asiakkaan kokonaistilannetta arvioidaan palvelutarpeen arvioinnissa, siinä kartoitetaan kotiin jääneiden alaikäisten lasten tilanne, tai esimerkiksi kotieläinten hoidon tarve.

Turvakotijakson alussa tehdään tulohaastattelu, jossa kartoitetaan asiakkaan turvakotiin tulotilanne sekä turvallisuus. Tällöin tehdään riskiarvio turvakotiin jäämisestä. Jos turvakodin henkilökunta havaitsee riskin, joko oman turvallisuutensa tai muiden asiakkaiden turvallisuuden uhasta, voidaan miettiä siirtoa toiseen turvakotiin. Turvakotijakson alussa on tarkoitus vakauttaa asiakasta ja sitouttaa hänet turvakotityöhön. Alussa tehdään tarvittavat ilmoitukset viranomaisille. Esimerkiksi kaikista alaikäisistä lapsista tehdään lastensuojeluilmoitus, riippumatta siitä ovatko lapset mukana turvakodissa. Myös raskaana olevasta naisesta tehdään ennakkollinen lastensuojeluilmoitus. Tarvittaessa turvakoti tekee myös huoli-ilmoituksen aikuissosiaalityöhön väkivallan tekijästä, esimerkiksi havaitessaan itsemurhariskin.

Jokaiselle turvakodin asiakkaalle määrätään omaohjaaja, jonka kanssa asiakas pääsääntöisesti työskentelee. Myös lapsille määrätään omaohjaaja ja työskentelyitä voidaan pitää yhdessä vanhemman ja lapsen kanssa. Työskentely on vahvaa väkivaltatyötä, jossa on tarkoitus auttaa asiakasta ymmärtämään väkivallan tuomaa kokemusta ja siitä irtautumista. Turvakodin henkilökunta auttaa tarvittavien käytännön asioiden hoitamisessa, kuten asunnon hankkimisessa ja siihen liittyvien tukien hakemisessa. Ohjaaja on myös mukana viranomaispalaverissa, kuten lastensuojelun kanssa.

Turvakotijakso ja sen pituus on kaikille yksilöllinen riippuen asiakkaan tilanteesta, sitä ei voi ennalta määrittää. Tärkeää on kuitenkin ennen turvakotijakson päättymistä tehdä jatkosuunnitelmat.

Tarvittaessa asiakasta autetaan varaamaan aika esimerkiksi mielenterveystoimistoon ja perheneuvolaan ja samalla sovitaan jatkotoimista lastensuojelun kanssa. Turvakotijakson lopussa tehdään kaiken varalta henkilökohtainen turvasuunnitelma. Siihen kerätään tarvittavat puhelinnumerot ja osoitteet, jos tilanne kotona eskaloituu väkivallan tekijän taholta. Samalla tehdään konkreettinen pakosuunnitelma eri vaihtoehtoineen.

Kuvio 3 Turvakodin asiakkuuden prosessi (Edwalds, Karjalainen & Peltonen 2019, 5)

Turvakodissa oleminen perustuu vapaaehtoisuuteen, joten jos asiakas haluaa, hän voi palata väkivallantekijän luokse, pois lukien alaikäiset lapset. (Laine 2010, 24). Lasten kohdalla lastensuojelulaki määrittelee lasten turvallisuuden. Jokaisesta lapsesta turvakoti tekee lastensuojeluilmoituksen ja lastensuojelu tekee palvelutarpeen arvioinnin omasta näkökulmastaan. Lastensuojelulaki määrittelee lastensuojelun keskeisissä periaatteissa 4§ (417/2007) lapsella olevan oikeus turvalliseen kasvuympäristöön ja ruumiilliseen sekä henkiseen koskemattomuuteen.

Turvakotilain mukaan (6§) asiakas saa hakeutua mihin tahansa turvakotiin Suomessa, turvakodin paikkatilanteen huomioon ottaen. Jos tarve vaatii, voi turvakotijakson aikana vaihtaa turvakotia,

esimerkiksi turvallisuuden, lasten koulunkäynnin tai oman työssäkäynnin vuoksi. Hyvin usein uhri on joutunut kärsimään lähisuhdeväkivallasta pitkään. Ominaista lähisuhdeväkivaltaa kokeneelle on tuntea häpeää omaa tilannettaan kohtaan. Häpeä voi olla myös esteenä avun hakemisessa. Usein uhrit toivovat väkivallan loppuvan, mutta eivät halua välttämättä rangaista väkivallan tekijää. Varsinkin naiset, jotka kokevat väkivaltaa toivoisivat väkivallantekijän hakevan itselleen apua. Turvakoti tai sen työntekijät eivät kuitenkaan työskentele väkivallan tekijän kanssa. Tarvittaessa hänet voidaan ohjata avoväkivaltatyöhön, jos tilanne on sellainen, että siihen tarjoutuu mahdollisuus. (Perhe- ja lähisuhdeväkivalta 2009, 115).

Väkivallan muodot

Turvakotiin ei tulla pelkästään perinteisen väkivallan takia, vaan väkivallan muotoja on todella paljon ja niitä voi olla vaikea tunnistaa. Väkivallan eri muotoja on useita. Fyysinen väkivalta on parhaiten tunnistettu, sillä siihen liittyy kaikki toisen ihmisen satuttaminen, kuten lyöminen, potkiminen ja raiskaaminen. Myös kemiallinen väkivalta on fyysistä väkivaltaa, eli esimerkiksi humalaan juottaminen. (Kytölä 2021). Opinnäytetyön lopussa on liitteenä kaavake eri väkivallan muodoista, jota käytetään turvakodissa työskentelymateriaalina. Tämä kaavake helpottaa väkivallan puheeksi ottoa ja selventää asiakkaalle mitä väkivalta voi olla. Olen tähän avannut eri väkivallan muodot, jotta se helpottaa lähisuhdeväkivallan ymmärtämistä.

Henkinen väkivalta on vaikeampi tunnistaa ja se on raskainta kestää. Henkinen väkivalta voi olla mitätöimistä tai uhkailua. Siihen voi liittyä sosiaalisten suhteiden rajaamista ja lasten kustannuksella kiristämistä. Mustelmat paranevat, mutta henkinen väkivalta jättää usein syvemmät traumat. Taloudellisessa väkivallassa toinen osapuoli ottaa haltuunsa toisen rahaliikenteen. Väkivallan tekijä voi estää uhria käymästä töissä ja ottaa lainaa toisen nimiin. Myös valehtelu velkojen määrästä voidaan katsoa taloudelliseksi väkivallaksi. Seksuaalinen väkivalta on paljon muutakin, kuin raiskaaminen. Väkivaltaa on myös koskettelu toisen vastustelusta huolimatta sekä kiristäminen ja painostaminen seksiin. Seksuaaliseen väkivaltaan kuuluu myös luvatta seksuaalisen kuvamateriaalin kuvaaminen ja levittäminen. Eniten seksuaalista väkivaltaa tapahtuu parisuhteessa. Hengellinen väkivalta on toisen hengellisyyteen puuttumista tai siihen pakottamista. Myös uskonnollisista yhteisöistä eroaminen ja sen jälkeen kartetuksi joutuminen on väkivaltaa. Erilaiset uskonlahkot eristävät perheenjäseniään ja sukulaisiaan, jos he ovat omasta tahdostaan eronneet aatteesta. Eristäminen voi olla hyvin traumatisoivaa. (Kytölä 2021.)

Suomessa vaino on kirjattu rikoslakiin vasta vuonna 2014. Vaino käsittää uhrin seuraamisen joko fyysisesti tai esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Väkivallan tekijä voi asentaa kameroita uhrin kotiin tai seurantaohjelmia uhrin puhelimeen tällöin väkivallan tekijällä on tarkoitus eristää uhria. Vaino voi olla myös häiritsevää yhteydenottoa viestein tai puheluin. Digitaalinen väkivalta ilmenee sanansa mukaisesti digitaalista välinettä käyttäen. Väkivallan tekijä voi kaapata uhrin sosiaalisen median tilit ja esiintyä siellä uhrin nimellä. Sosiaalisessa mediassa usein näkyy ilmoituksia, jossa etsitään henkilöitä, jotka nimenomaan ovat halunneet kadota väkivallan tekijän vuoksi, näihin ilmoituksiin vastaaminen on hyvin kyseenalaista. Väkivallan tekijä voi myös hallita uhrin pankkitunnuksia. Kunniaväkivalta on suvun ja perheen kunnian nimissä tehtyä väkivaltaa, usein ajatellaan, että nainen on omalla käytöksellään aiheuttanut perheelleen ja suvulleen häpeää, tämän vuoksi naista rangaistaan. Tyypillisesti kunniaväkivalta kohdistuu naisiin. Esimerkiksi romaneilla ja maahanmuuttajilla on usein kunniaväkivaltaan liittyviä uhkia. Kunniaväkivaltaan liitetään myös pakkoavioliitot. (Kytölä 2021).

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet sekä tutkimuskysymys

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden tietoisuutta asiakkaan kokeman häpeän ymmärtämisessä. Tavoitteena on auttaa sosiaali- ja terveysalan työntekijöitä näkemään asiakkaan häpeä ja lisätä ymmärrystä, kuinka väkivaltaa kokeneen ihmisen häpeä tulisi kohdata.

Tämä opinnäytetyö hyödyttää turvakodeissa sekä muita sosiaali- ja terveysalalla työskenteleviä, tai muuten alaa sivuavia, kuten alalle opiskelijoita ja ei viranomaisia. Opinnäytetyö avaa näkökulmia asiakkaan häpeän tunteen tuomasta tavasta toimia. Opinnäytetyöni tutkimuskysymys on, miten ymmärtää väkivaltaa kohdanneen asiakkaan häpeää. Opinnäytetyön menetelmäksi valikoitui kirjallisuuskatsaus, koska sillä voidaan jo aiemmin tutkittua tietoa koota yhteen, jolloin on mahdollista löytää uutta tietoa.

6 Tutkimukset toteutus

6.1 Kirjallisuuskatsaus

Valitsin opinnäytetyöni menetelmäksi kirjallisuuskatsauksen. Häpeän kokemisesta ja sen eri muodoista on tehty monia kirjoja ja sitä sivutaan useissa turvakotityöskentelyyn tarkoitetuissa kirjoissa ja oppaissa. Varsinaista kirjallisuuskatsausta aiheesta ei kuitenkaan ole tehty. Turvakotityöskentelystä löysin muutaman teoksen ja häpeästä kaksi kirjallisuuskatsausta, mutta häpeästä turvakotityöskentelystä yhdessä en löytänyt ainuttakaan.

Kirjallisuuskatsauksen valintaan vaikutti oma mielenkiinto aiheeseen. Se on tärkeää kirjallisuuskatsausta tehdessä ja motivoi hyvin paljon työn tekemiseen. Mielellään olisin tehnyt opinnäytetyön haastattelemalla asiakkaita heidän kokemastaan häpeästä, liittyen lähisuhdeväkivaltaan, mutta kysyttäessä sitä, selvisi että tehdäkseni tutkimusta, sen pitäisi olla vähintään Pro gradu- tasoinen tutkielma. Kirjallisuuskatsausta tehdessä on materiaalin tulkitsemiseen suhtauduttava objektiivisesti, vaikka itse on saattanut tehdä omia olettamuksia, ne eivät saa vaikuttaa lopputulokseen. (Stolt, Axelin & Suhonen 2016, 24.)

Kirjallisuuskatsaus mahdollistaa olemassa olevan teorian kehittämisen ja sitä myöten keinon luoda uutta teoriaa. Kirjallisuuskatsauksessa muodostetaan kokonaiskuva tutkittavasta asiasta, jota on jo aiemmin tutkittu. Tällä menetelmällä voidaan rajata aineisto omaan tieteenalaan, jota on tutkimmassa. Kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan paneutua erilaisiin ilmiöihin tai ongelmiin. Sen avulla voidaan myös tutkia erilaisten teorioiden kehitystä historiassa. (Salminen 2011, 3.)

Kirjallisuuskatsaus voi olla poikkitieteellinenkin, jolloin voidaan yhdistää eri tieteenaloja tarpeen mukaan. Tässä tapauksessa saadaan esiin poikkeavuudet sekä yhteneväisyydet eri alojen välillä. Tärkeintä on huomioida tutkimuksen tarkoitus. (Salminen 2011, 3.) On pidettävä mielessä koko ajan työtä tehdessä mitä tekee, miksi tekee ja miten sen tekee.

6.2 Menetelmästä

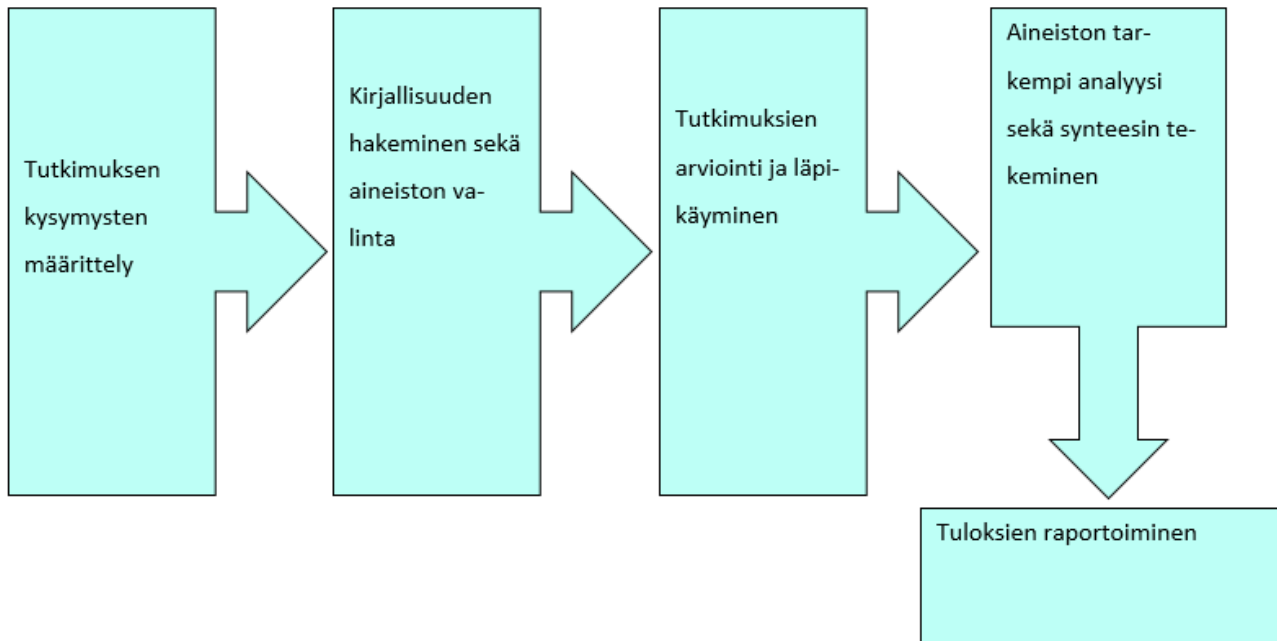
Kirjallisuuskatsauksia on useita erityyppisiä, riippuen tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteesta. Vaikka näitä erityyppisiä kirjallisuuskatsauksia on löydetty kaikkiaan olevan 14 kappaletta, niissä ei

suuria eroja toisiinsa nähden ole, mutta kuitenkin sen verran, että ne voidaan luokitella omiksi kirjallisuuskatsaustyypeiksi. Yleisimmin ne on kuitenkin jaoteltu kolmeen eri päätyyppiin. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systeeminen kirjallisuuskatsaus ja määrällinen meta-analyysi sekä laadullinen meta-analyysi. Kirjallisuuskatsauksen runko etenee yleensä samalla tavalla, eli kirjallisuuden haku, tulosten arviointi sekä aineistosta tehty analyysi. Kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on muodostaa kokonaiskuva tutkittavasta aiheesta, sisällyttäen tutkimus jo aikaisempien tutkimuksien kenttään. (Stolt ym. 2016, 8.)

6.3 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Toteutin opinnäytetyöni kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta käytetään yleisimmin. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on niin kutsuttu yleiskatsaus, siinä ei ole tiukkoja tai tarkkoja säännöksiä. Aineistot voivat olla laajoja, eikä niitä rajata metodisilla säännöillä. Näin ollen tutkimusaihe voidaan kuvata hyvinkin laajasti. (Salminen 2011, 6).

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen keskiössä on tutkimuskysymys ja siinä tähdätään kuvailevaan ja perusteelliseen vastaukseen tutkittavasta asiasta, hyödyntäen aineistoa, joka on saatavilla. (Kangasniemi, Utriainen, Ahonen, Pietilä, Jääskeläinen & Liikanen 2013, 291–293). Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa on kaksi eri lähestymistapaa, integroiva ja narratiivinen. Näistä narratiivinen metodi on kevyempi. Narratiivisella kirjallisuuskatsauksella pyritään helppolukaiseen lopputulokseen. Narratiivisessa kirjallisuuskatsauksessa on kolme eri muotoa, toimituksellinen, kommentoiva ja yleiskatsaus. (Salminen 2011, 7.)

Kuvio 4 Kirjallisuuskatsauksen eri vaiheet (Salminen 2011, 11.)

Kirjallisuuskatsauksen tekeminen alkaa oman tutkimus kysymyksen määrittelyllä. Sen jälkeen asetetaan tarkoitus ja tavoite, jonka jälkeen etsitään luotettavista lähteistä pohjatietoa kyseessä olevasta aiheesta. Seuraavaksi suoritetaan koehaut, joita käytetään hyödyksi varsinaisten hakusanojen ja lausekkeiden tekemiseen. Tässä vaiheessa pitää rajata poissulku- ja sisäänottokriteerit. Rajasin omat hakuni ajan mukaan, eli ei yli 10 vuotta vanhempia tutkimuksia.

6.4 Aineiston haku ja valinta

Aloitin miettimällä eri hakusanoja, joita voisin hyödyntää tutkimuksien etsimisessä. Tähän käytin apuna Fintoa, joka on suomalainen sanasto- ja ontologiapalvelu. Päätin kuitenkin tässä vaiheessa käyttää pelkästään suomenkielisiä hakutuloksia, koska halusin tutustua nimenomaan suomalaisiin tutkimuksiin aiheesta. Tein koehaun 15.4.2021 Theseukseen sanalla häpeä. Tuloksia sillä hakusalla löytyi kaikilta aloilta 3809 kappaletta. Kokeilin hakusalla häpeä AND turvakoti ja tulosten määrä oli enää 206.

Tässä kohdassa mietin mitä käytän aineiston sisäänoton- ja poissulkemisen kriteereinä. Pääsääntönä oli artikkelin ikä, maksimissaan 10 vuotta. Pelkästään näillä hakusanoilla ei löytynyt montaa

tutkimusta, joten lisäsin siihen hakusanaksi ”parisuhde” Etsin aineistoa myös manuaalisesti tutkien eri kirjallisuutta ja niiden lähdeluetteloita sekä selaamalla aihetta sivuavia opinnäytetöitä, joita löytyi Theseuksesta. Tein koehaut ja sen perusteella varsinaiset haut. Koehaun perusteella sain viitteitä hakusanojen toimivuudesta ja aiheen laajuudesta.

Lopullisiksi hakusanoiksi muodostui kokeilun perusteella häpeä AND turvakoti ja häpeä AND lähisuhdeväkivalta, tutkimuskysymykseni perusteella. Haku häpeä AND turvakoti asiasanoilla, jotka ovat suoraan tutkimuskysymyksessäni ei löytynyt tarpeeksi laajaa otantaa, siksi lisäsin hakusanaksi lähisuhdeväkivallan, koska se käsittelee samaa aihepiiriä. Muodostin itselleni raamit sisäänotto- ja poissulkukriteerein.

Taulukko 1 Sisäänotto ja poissulkukriteerit

	Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Julkaisuajankohta	Julkaistu vuoden 2011 jälkeen	Julkaistu ennen vuotta 2011
Saatavuus	Julkaistu on ilmainen ja helposti saatavilla	Julkaistu on maksu-muurin takana
Kieli	Suomenkielinen	Muut kielet
Artikkelin tyyppi	YAMK, Pro gradu, kirja	Opinnäytetyö
Tutkimuskysymys	Vastaa kysymystä	Ei vastaa kysymystä

Käytin hakemiseen useita eri Jyväskylän ammattikorkeakoulun tukemia tietokantoja. Lopullisen tiedonhaun toteutin 11.5.2021. Vaikein tietokanta oli Google Scholar, jossa oli hankala rajata hakua, joten lähdin purkamaan hakutuloksia manuaalisesti.

Taulukko 2 Tiedonhaku prosessi

Tietokanta	Hakusanat	Osu- mat	Rajaus ajan pe- rusteella	Ra- jaus saa- ta- vuu- den pe- rus- teella	Rajaus tieteen perus- teella	Rajaus ot- sikon pe- rusteella	Koko tekstin perus- teella
Julkari	Häpeä AND tur- vakoti	20	18	18	18	4	0
	Häpeä AND lä- hisuhdeväki- valta	24	21	21	21	5	0
Finna	Häpeä AND tur- vakoti	115	59	32	9	1	0
	Häpeä AND lä- hisuhdeväki- valta	64	42	24	7	1	1
Arto	Häpeä AND tur- vakoti	16	10	9	0	0	0

	Häpeä AND lähisuhdeväki-valta	11	6	2	0	0	0
Melinda	Häpeä AND turvakoti	1	0	0	0	0	0
	Häpeä AND lähisuhdeväki-valta	10	7	0	0	0	0
Doria	Häpeä AND turvakoti	9	3	3	3	0	0
	Häpeä AND lähisuhdeväki-valta	1	1	1	0	0	0
Google Scholar	Häpeä AND turvakoti	1730	1400	-	-	-	1
Manuaalinen haku	Tutkin opinnäytetöiden lähteitä					2	2

6.5 Aineiston arviointi ja analysointi

Hakujen perusteella valikoitui neljä tutkimusta, jotka valitsin tähän kirjallisuuskatsaukseen. Tämän jälkeen luin läpi tutkimukset ja arvioin niiden yhteensopivuutta tutkimuskysymysten kannalta. Laadullisen tutkimuksen tekemisen voi toteuttaa aineistoa analysoimalla teorialähtöisesti, teoriaohjaavasti, tai niin kuin tässä kirjallisuuskatsauksessa aineistolähtöisesti. Näin ollen tulokset syntyvät aineiston valinnasta. Tämä tuo omia haasteita kirjallisuuskatsauksen tekemiseen. Tärkeää on, ettei omat odotukset vaikuta lopputulokseen. (Tuomi & Sarajärvi 2012 95–96.)

Aineistoa lähdin analysoimaan teema-analyysimenetelmällä. Sitä voidaan pitää yhtenä laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmänä ja sitä voidaan pitää yhtenä sisällönanalyysin muotona. Tee-
moitteluun avulla aineistosta etsitään kyseessä olevan tutkimusongelman kannalta olennaiset asiat. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105–106.) Teema-analyysi etenee kuudessa vaiheessa, ensimmäisenä perehdytään aiheeseen, tämän jälkeen mietitään koodit, minkä mukaan aineistoa tutkitaan, sitten etsitään aineistosta teemat ja arvioidaan ne ja määritellään sekä nimetään teemat. Sitten lopuksi kirjoitetaan yhtenäinen raportti. (Braun & Clarke 2012, 57–60.) Alla taulukko valituista teoksista ja kuvaus sisällöstä, minkä vuoksi valitsin teokset tähän kirjallisuuskatsaukseen.

Taulukko 3 Valitut tutkimukset

Julkaisu	Tietokanta	Kuvaus
Kärkkäinen M. ”Meillä ei ole ääntä, koska me hävetään näitä asioita niin paljon” Nais- ten kokema häpeä eron jälkei- sessä vainossa. 2018. Pro gradu-tutkielma	Finna	Vainon kohteeksi joutuneiden naisten kokema häpeä eron jälkeen.
Pietilä M. Nainen väkivallan tekijänä lähisuhteissa. Näkö-	Manuaalinen haku	Kuvaus naisten tekemästä lä- hisuhdeväkivallasta ja heidän

kulumia palvelujen ja väkivalta-työn kehittämiseen. 2016. YAMK. Hämeen ammattikorkeakoulu.		auttamisensa palveluiden piiriin.
Pätsi L-M. ”Nainen on kuitenkin aika sitkeä” Parisuhteen jälkeisen vainon vaikutuksia vainon kohteena olevan naisen identiteettiin. 2018. Pro gradu-tutkielma	Google Scholar	Kuinka vainon vaikutuksia naisen identiteettiin eron jälkeen.
Kokeila J., Joutsenniemi K., Sailas E. & Oksanen J. Irti häpeäleistä 2011. Duodecim	Kirja	Kirja ammattilaisille, jonka tavoitteena on valottaa häpeän tunnetta.

Löydetyn aineiston analysointi on systemaattinen prosessi, jossa etsitään yhtäläisyyksiä sekä eroavaisuuksia ja jäsennetään löydettyä tietoa. Analyysin tarkoitus on olla aineistosta tehtävä synteesi, eli järjestää yhteenveto tutkimukseen valittujen aineistojen tuloksista. Tutkimuksien analysoimisella pyritään välttämään kirjallisuuskatsauksen tulosten virheellisesti painottuneet päätelmät sekä vinoumat. Eli kirjallisuuskatsaukseen valitun tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan myös erikseen. Arviointia voi tehdä monella eri tapaa, eikä siihen ole olemassa yhtä ja tiettyä ohjetta, se tehdään aina kirjallisuuskatsaukseen valitun aineiston perusteella. Arviointitapaan vaikuttaa se, onko valitut tutkimukset määrällisiä, laadullisia vai molempia. Aineistoa voidaan arvioida kahden eri kriteerin kautta. Aineistoa voidaan myös arvioida niille sopivien kriteerien kautta. Kun aineistoa pohditaan luotettavuuden kannalta, voidaan tutkia julkaisuvuotta, kuka tutkimuksen on kirjoittanut ja missä maassa tutkimus on julkaistu tai mikä on ollut julkaisufoorumi. (Stolt ym. 2016, 28–31.)

Valittu aineisto luettiin tarkasti läpi, pitäen mielessä tutkimuskysymys, sekä kirjallisuuskatsauksen tavoite ja tarkoitus, jotta aineiston kokonaisuus hahmottuisi mahdollisimman tarkasti. Tämän jälkeen värikoodasin aineiston, tämä auttoi nostamaan esiin yhtäläisyyksiä tutkimusten välillä.

Teema-analyysin tekemisessä käytettiin apuna miellekarttaa ja muistiinpanoja. Teemoiksi valikoitui luontevasti aineiston perusteella ”häpeä”, ”turvakoti” ja ”lähisuhdeväkivalta”. Aineiston kävin läpi noudattaen kyseistä teemoittelua ja merkitsin avainkohtia, joita pohdin taustateoriaa ja tutkimuskysymystä vasten.

Taulukko 4 Valitut teemat

Yläteema	Häpeän kohtaaminen turvakotityössä		
Pääteemat	Häpeä	Lähisuhdeväkivalta	Turvakoti
Alateemat	Häpeän tunteen ymmärtäminen	Lähisuhdeväkivalta ilmiönä	Turvakodin tarkoitus

7 Tulokset

7.1 Häpeä

Tulosten valossa häpeäleima asiakkaaseen tulee usein kolmesta eri asiasta, tiedon puutteesta, ennakoluulosta sekä näistä johtuvasta syrjinnästä. (Korkeila yms. 2011, 38). Se minkä usein koemme yksityiseksi asiaksi, onkin oikeasti häpeän keskipiste, pelko siitä, että muut saavat tietää meistä jotain, minkä haluamme säilyttää yksityisenä. (Korkeila yms. 2011, 66). Myös poikkeavaksi leimaaminen aiheuttaa häpeän tunnetta ja tämä vaikuttaa avun piiriin hakemisessa. Häpeän tunne nousee eron jälkeen voimakkaana uhrin omista tuntemuksista. (Kärkkäinen 2018, 15). Häpeän kokemuk-

sen ymmärtäminen työntekijällä on ensiarvoisen tärkeää, ettei tule luoduksi ennakkoluuloja asiakkaan käytöksestä, ymmärtämättä mistä se kumpuaa. Häpeän takia ihminen peittelee omaa kokemustaan, ettei ulospäin paljastu, se mistä todellisuudessa on kyse.

Suomalaista häpeää on tutkinut ranskalainen filosofi, historioitsija ja yhteiskuntateoreetikko Michel Foucault'n (1980). Hänen mukaansa suomalaiset perustavat oman identiteettinsä jo ajattelun, mitä muut hänestä ajattelevat. Häpeää kokeva lähisuhdeväkivallan uhri miettii miltä hän näyttää toisten silmissä. (Pätsi 2018, 64.) Perustamme oman arviomme itsestämme vallalla oleviin kunniallisuus- ja sopivuuskäsityksiin. Tähän rakentuu suomalaisuuden minuus ja jos siinä epäonnistuu, seuraa siitä häpeän tunne. Suomalainen määrittelee omassa elämässään epäonnistumista häpeän kautta, tunne ei ole pelkästään kielteinen, vaan häpeä saattaa saada suomalaisen toimimaan. Häpeän tunnetta leimaa voimakas kontrollin tarve, pelko siitä, että joutuu tuntemaan häpeää, on voimakkaampi kuin itse häpeä. Tämä laittaa ihmisen kontrolloimaan omaa toimintaansa, riippumatta siitä onko se järkevää, se on usein traumatisoivaa ja elämää rajoittavaa. (Korkeila yms. 2011, 69–70.)

Häpeällä tunteena on suuri vaikutus ihmisen käyttäytymiseen ja se vaikuttaa myös ihmisten väliin sosiaaliin suhteisiin. Häpeä koetaan moraalisenä tunteena, mutta kaikkien kokema ja tuntema häpeä ei ole samanlaista. Ihmiset kokevat häpeää riippuen omasta normaaliuden määritelmästä. Pääpiirteenä voi kuitenkin sanoa, että ihminen kokee epäonnistuneensa omissa silmissään, mutta ennen kaikkea toisten silmissä. (Kärkkäinen 2018, 3–14.) Nämä tulokset vahvistavat ajatusta siitä, että häpeä tunteena on iso osa identiteettiä ja vaikuttaa ihmisen toimintaan kokonaisvaltaisesti. Lähisuhdeväkivaltaa kokenut ihminen tuntee häpeää monella elämän alueella.

7.2 Lähisuhdeväkivalta

Lähisuhdeväkivalta ei ole uusi asia, sitä on esiintynyt aina ja se on hyvin viranomaisia työllistävää. Julkiseen keskusteluun Euroopassa se tuli mukaan 60-luvulla. Silloin nostettiin esiin naisiin kohdistuva väkivalta, etenkin perheväkivallan muotona. Suomeen perustettiin ensimmäinen turvakoti vuonna 1979, Euroopassa ensimmäinen turvakoti aloitti toimintansa jo vuonna 1971. (Kärkkäinen 2018, 4). Suurin osa väkivallasta tapahtuu parisuhteessa. (Pätsi 2018, 57). Väkivaltaa tapahtuu kaikissa sosiaaliluokissa, ja se vaikuttaa siihen, kuinka väkivalta koetaan ja kuinka paljon sitä salataan. (Kärkkäinen 2018, 18). Väkivalta ei ole pelkästään fyysistä, väkivallan muotoja on useita erilaisia.

Yksi väkivallan muoto on vaino, jossa väkivallan kohdetta seurataan tai viestitellään häiritsevästi. Uhria tai hänen läheisiään voidaan uhata esimerkiksi itsemurhalla, mikä on myös yksi henkisen väkivallan muoto. Tänä päivänä digitaalinen väkivalta on yksi yleisimpiä väkivallan muotoja. Väkivaltaan luetaan myös psyykkinen ja sosiaalinen väkivalta. Näillä on pitkäaikaisia vaikutuksia uhrin elämään. (Kärkkäinen 2018, 4–9). Lähisuhdeväkivaltaa kokeneen ihmisen itsetunto saattaa olla murentunut ja sen korjaaminen vie aikaa. Naisen kokema väkivalta omassa lapsuudessaan, esimerkiksi omien vanhempien välillä, saattaa vaikuttaa naisen omaan puolison valintaan. Välttämättä naisen ei ole tarvinnut nähdä väkivaltaa, mutta jos hän on altistunut väkivallalle, voi se johtaa ylisukupolvisen käyttäytymiseen. (Pietilä 2016, 31).

Naisen tekemä lähisuhdeväkivalta on usein henkistä ja fyysistä. Henkinen väkivalta voi olla pilkkamista tai nimittelyä sekä huutamista ja uhkailua, jopa mitätöintiä. Fyysinen väkivalta esimerkiksi lapsia kohtaan ilmenee lyömisenä, tukistamisena tai antamalla luunappeja, myös pakkosyöttäminen kuuluu väkivaltaan tai ylipäänsä rajut otteet. Naisen tekemään väkivaltaan vaikuttaa hänen päihteidensä käyttö sekä mielenterveysongelmat. Myös omat traumat, kuten lapsuudessa koettu väkivalta vaikuttavat naisen omaan väkivaltaisuuteen. (Pietilä 2016, 27–30.)

Irrottautuminen väkivaltaisesta suhteesta on vaikeaa, koska uhrilla on kokemus omasta heikkoudestaan ja kykenemättömydestään. Uhri pystyy siihen vasta siinä vaiheessa, kun tilanne kotona on pelottavampi, kuin parisuhteesta irtaantumisesta tulevat uhkaukset ja riskit. Kun parisuhteessa koetaan väkivaltaa, muuttaa se käsitystä omasta itsestä sekä parisuhteen luonteesta. Usein uhri on yrittänyt erota monta kertaa, mutta palaa aina takaisin väkivallan tekijän luokse. Vasta kun uhri on siihen itse valmis, pystyy hän tekemään lopullisen eropäätöksen. (Pätsi 2018, 47–65.) Turvakoti voi tukea uhria hänen omissa päätöksissään ja auttaa häntä käytännön asioiden järjestämisessä, mutta turvakoti ei voi estää asiakasta palaamasta haitalliseen jopa vaaralliseen suhteeseen. Joskus irrottautuminen väkivaltaisesta suhteesta voi vaatia useita irtiottoja ja turvakotijaksoja. Turvakotiin voi tulla niin monta kertaa, kuin on tarve ja työntekijät ymmärtävät ihmissuhteesta irtautumisen vaikeuden.

7.3 Häpeän kokemus lähisuhdeväkivallassa

Häpeä on hyvin yleinen lähisuhdeväkivaltaan liittyvä tunne. Miehen käytös ja kyvyttömyys toimia tasa-arvoisen parisuhteen luomisessa aiheuttavat naisessa häpeän tunnetta. Kaikilla on tarve onnistua parisuhteessaan ja elää tasapainoista elämää, jossa myös lapset ovat onnellisia. Epäonnistuksessaan parisuhteessa nainen häpeää omaa uhriutumistaan. Parisuhteessa miehen ollessa väkivaltainen, nainen häpeää itseään ja sitä mitä hän itse on. Häpeän tunne omasta elämästä estää naista puhumasta perhe-elämästään muille. Hän on saattanut kokea, ettei tule ymmärretyksi tai kuulluksi tilanteissa, joissa on puhunut omasta väkivallan kokemuksestaan. He ovat voineet tulla torjutuiksi tai sivuutetuiksi esimerkiksi terveydenhuollossa. Pahimmillaan uhri on kokenut syyllistämistä omasta tilanteestaan. Uhri pyytää usein anteeksi tapahtunutta. Tilanteissa tunnustetaan oma moka, sovitellaan. Syyllisyys nähdään ulkopuolisena asiana, häpeä osana omaa identiteettiään. Häpeää ei pysty hyvittämään, toisin kuin syyllisyyttä, siksi se on tuskallisempi kokemus ja aiheuttaa sosiaalista eristäytyneisyyttä. (Kärkkäinen 2018, 18–19.)

Häpeän tunne omasta tilanteesta saattaa olla este avun hakemiselle ja lisätä uhrin eristäytymistä sosiaalisissa suhteissa. (Pätsi 2018, 67). Nainen väkivallan tekijänä saattaa kokea häpeän tunteen vielä voimakkaammin kuin samassa tilanteessa oleva mies. Nainen nähdään yleensä enemmän väkivallan uhrina, eikä väkivallan tekijänä. Siksi tähän liittyvä häpeä on suurempi asian puheeksi ottamisessa. (Pietilä 2016, 37.) Edelleenkin Suomessa asenne väkivaltaa kohdannutta miestä kohtaan saattaa olla alentuva ja vähättelevä. Miehen voi olla hyvin vaikeaa tunnustaa ulkopuoliselle olevansa lähisuhdeväkivallan uhri.

Naisen tekemä väkivalta parisuhteessa on edelleenkin liian vähän puhuttu asia, vaikka sitä paljon tapahtuukin. Naisten ja miesten käyttämä väkivalta ei ole juurikaan toisistaan poikkeavaa, molemmissa on tavattu mustasukkaisuutta, nimittelyä, uhkailua sekä seksuaalista mitätöintiä. Lisäksi nainen raapii ja repii sekä käyttää esineitä, kuten korkokenkää apuna väkivallan teossa. Naisen tekemä pahoinpitely ei useinkaan päädy oikeuteen asti, koska uhrina oleva mies kokee häpeää omasta tilanteestaan. Tämä myös estää miestä hakeutumasta avun piiriin. (Pietilä 2016, 9.) Rikosilmoituksen tekemiseen vaikuttaa häpeän ja syyllisyyden tunne. Usein yritetään kaikin keinoin pitää salassa se häpeä, että on joutunut väkivallan uhriksi ja syyllistetään itseä tapahtuneesta. Tämä on hyvin haavoittavaa ja aiheuttaa luottamuksen menettämisen väkivallan tekijää kohtaan. (Kärkkäinen 2018, 18.)

Häpeän tunne estää usein naista irrottautumasta väkivaltaisesta parisuhteesta, koska nainen tuntee häpeää omasta parisuhdevalinnastaan ja kokee epäonnistuneensa elämässään. Tunne häpeästä ei poistu, vaikka uhri tiedostaa, ettei väkivallan teot ole hänen omaa syytään. Pitkään kestäneessä suhteessa, jossa on väkivaltaa, on häpeän tunne hyvin syvässä uhrin koko olemuksessa. (Kärkkäinen 2018, 47–48.) Myös eroamiseen liittyy häpeää. Väkivaltaisessa parisuhteessa elänyt kokee esimerkiksi epäonnistuneensa niin suhteessa. Hän kokee kommunikoinnin puutetta ja kykenemättömyyttä. Ajatus omasta huonosta parisuhdevalinnasta ovat suuressa roolissa häpeän syntymisessä. (Pätsi 2018, 66).

Eron jälkeen häpeä koetaan itsestään riippumattomaksi tunteeksi, jonka seurauksena häpeä nousee siitä ajatuksesta mitä muut uhrista ajattelevat. Häpeän tunne syntyy muiden ihmisten tuomitsemisen pelosta. Syyllistämällä ja syyllisyyden kokemuksella oli keskeinen merkitys häpeäkierteen ylläpitämisessä parisuhdeväkivallassa. Eron jälkeen häpeän tunne saattaa hieman hälventyä, uhri saattaa jopa ajatella hetkellisesti, ettei heillä ole mitään hävettävää. (Kärkkäinen 2018, 46–49.) Eron jälkeen väkivallan tekijä saattaa aiheuttaa edelleen häpeän tunteita, mutta uhrille tulee myös oivalluksia, ettei kaikki ole hänen syytään. (Pätsi 2018, 67).

Naiset eivät välttämättä pysty kertomaan kokemuksistaan sellaisille ihmisille, joilla ei ole samoja kokemuksia. He pelkäävät tilanteen tuomaa häpeän tunnetta. Seksuaalinen väkivalta aiheuttaa uhrissa suurta häpeää, sillä uhri on asettanut itsensä tilanteeseen jossa toinen on käyttänyt häntä hyväksi, esimerkiksi sovinnon eleenä tai rauhoittaakseen väkivallan tekijää. (Pätsi 2018, 58–61.) Turvakodissa olevat asiakkaat saavat usein toisistaan vertaistukea. Samaa kokeneen ihmisen kanssa voi olla mahdollista puhua ilman häpeää.

8 Pohdinta ja johtopäätökset

Tutkimuksen tarkoituksena oli lisätä sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien, tai muuten alasta kiinnostuneiden, kuten opiskelijoiden tai virkavallan tietoisuutta lähisuhdeväkivaltaa kokeneen ihmisen häpeän tunteen ymmärtämisestä. Tavoitteena oli avata näkökulmia, kuinka häpeä vaikuttaa ja vaikeuttaa avun hakemista, jos parisuhteessa on väkivaltaa. Tutkimuskysymykseksi nousi, miten

ymmärtää väkivaltaa kokeneen asiakkaan häpeä. Tavoitteen ja tarkoituksen ollessa selkeitä, aineiston kerääminen luotettavista tietokannoista oli johdonmukaista ja mielekästä. Teema-analyysi menetelmällä kerätystä aineistosta löydettiin tutkimuskysymykseen selkeitä vastauksia. Merkittävimpinä tekijöinä tuloksissa esiin nousi häpeän tuoma tunne uhrin omasta epäonnistumisesta elämässään sekä, se kuinka syyllisyys ja häpeä kulkevat lähellä toisiaan.

Tämä tutkimus tuo esille lähisuhdeväkivaltaa kokeneen ihmisen häpeän tunteen ja sen kuinka syvässä häpeän tunne on. Toivoisin sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien, tai muuten alaa sivuavien, kuten poliisien tutustuvan tähän aiheeseen, jotta heillä olisi hyviä valmiuksia huomata lähisuhdeväkivalta ja sen tuoma häpeä ja jotta he osaisivat ohjata asiakkaan oikean avun piiriin.

Häpeän tunnistaminen turvakotityössä on todella tärkeää, sillä asiakkaan kohtaamisella on suuri vaikutus asiakkaan halusta ottaa apua vastaan. Turvakoti on paikka, missä kenenkään ei tarvitse hävetä. Häpeän tunnetta puretaan ja autetaan asiakasta voimaantumaa, jotta hän saisi itselleen, sekä mahdollisesti lapsilleen uuden suunnan elämälle.

Opinnäytetyöni aihe nousi työstäni turvakodissa, siellä on noussut vahvasti esiin asiakkaiden tuntema häpeä. Aioin esitellä tämä opinnäytetyön omalle työyhteisölleni ja toivon tästä olevan apua jokapäiväisessä työssämme. Toivon tämän herättävän keskustelua aiheesta ja tuovan paremman ymmärryksen ja kehittävän uusia työmenetelmiä asian ympärille. Kun turvakodin työntekijä tunnistaa asiakkaan häpeän, hän pystyy vakuuttamaan asiakkaan siitä, että hänellä ei ole mitään hävettävää ja että häpeä on aivan normaali tunne, jota jokainen tuntee joskus. Tällöin häpeän tunne vähentyä ja asiakas on toivottavasti vastaanottavaisempi avulle.

8.1 Eettisyys ja luotettavuus

Suomen Akatemia on tehnyt tutkimuseettiset ohjeet, joissa määritellään hyvät tieteelliset käytännöt tutkimuksen tekemiseen. Tutkimuksen on hyvä noudattaa yleisesti hyväksytyjä periaatteita tutkimuksen suhteen, jotta tutkimus on eettisesti hyväksyttävä. (Suomen Akatemian tutkimuseettiset ohjeet 2003, 5.) Eettisyys on kulkenut koko kirjallisuuskatsauksen prosessin ajan mukana ja se on otettu huomioon aihetta valittaessa. Häpeän tuoma kokemus ja toiminta lähisuhdeväkivaltaa kokeneen uhrin käyttäytymisessä on tärkeä ja ajankohtainen aihe. Aiheena se kiinnosti minua, koska toimin ohjaajana turvakodilla. Tunnistan häpeän tuoman käytöksen ja toimintamallin uhrin käytöksessä.

Tein taustatutkimusta aiheesta häpeä, lähisuhdeväkivalta ja turvakoti, jonka perusteella tutkimuskysymys muodostui. Samalla selkeni tutkimuksen tarkoitus ja tavoite. Aineisto kirjallisuuskatsaukseen on haettu systemaattisesti, käyttäen luotettavia suomalaisia tietokantoja ja noudattaen hyviä eettisiä periaatteita. Kerätty aineisto on enimmillään kymmenen vuotta vanha, vaikka useita mielenkiintoisia vanhempia artikkeleita löytyi ennen materiaalin karsimista ajan perusteella. En kuitenkaan ottanut niitä tähän mukaan, vaan halusin pysyä uudemmassa aineistossa. Kirjallisuuskatsauksessa on kuvattu taulukossa kaksi sisäänotto- ja poissulkukriteerit. Kirjallisuuskatsaukseen valitut aineistot on selkeästi esitetty ja aineiston valintamenetelmä on selkeä, läpinäkyvä ja eettisesti luotettava.

Opinnäytetyö on tehty yksin, niin pohjatiedon ja tutkimuksen analysoinnin osalta. Kirjallisuuskatsauksen tekeminen oli minulle uusi kokemus, eikä minulla ole aikaisempaa kokemusta opinnäytetyön tekemisestä. Kokemus oli kiinnostava. Olen hyödyntänyt paljon kirjallisuutta lähteissäni ja lähdeviittaukset on tehty tarkasti sekä järjestelmällisesti, kunnioittaen alkuperäisen työn tekijää.

8.2 Jatkotutkimusaihe

Jatkotutkimusta tähän tärkeään aiheeseen voisi olla häpeä tunteena ja sen tuoman käyttäytymisen laajempi avaaminen. Olisi tärkeää tuoda tätä asiaa lähemmäksi työelämää, kuinka häpeän tuomaa tunnetta ja sen ymmärtämistä voisi tuoda esiin eri ammattilaisten työskentelyssä. Toinen hyvä vaihtoehto olisi tutkia enemmän lähisuhdeväkivaltaa kokeneen asiakkaan omia toiveita hänen kohtaamisessaan, häpeän näkökulmasta. Opinnäytetyötä tehdessäni huomasin, että tällaisia suomenkielisiä tutkimuksia en tällä otannalla löytänyt. Koska on tiedossa suomalaisten kokema lähisuhdeväkivallan suuruus Euroopan laajuisesti, olisi tärkeää tehdä asiasta suomalaisia tutkimuksia. Tällöin voitaisiin paremmin löytää keinoja vähentää lähisuhdeväkivaltaa ja sitä myöten lieventää häpeän estämää palveluiden piiriin hakeutumista. Tutkimusta voisi tehdä haastattelemalla turvakodin asiakkaita heidän tuntemastaan häpeästä. Tutkimuksen teoreettista taustaa voisi lähteä etsimään Michel Foucault'n tutkimuksesta suomalaisesta häpeästä. Tällöin tutkimus kohdentuisi nimenomaan suomalaiseen häpeän erityispiirteeseen ja siitä kumpuavaan lähisuhdeväkivaltaan.

Lähteet

Aaltola A. & Keto S. Empatia. Myötäelämisen tiede. 2017. Into kustannus Oy

Braun V. & Clarke V. 2012. Thematic analysis. APA handbook of research methods in psychology. Viitattu 12.5.2021

Brown B. En olekaan yksin. Totuus perfektionismista ja riittämättömyyden tunteesta. 2012. Basam Books Oy

Edwalds, H., Karjalainen, R., Peltonen, J. Turvakotipalveluiden kansalliset laatusuositukset. 2019 <https://ensijaturvakotienliitto.fi> Viitattu 25.4.2021

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S., Pietilä, A., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. 2013. Kuvailuva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. Helsinki: Sairaanhoidtajien koulutussäätiö. Viitattu 11.5.2021

Korkeila J., Joutsenniemi K., Sailas E. & Oksanen J. (toim.) Irti häpeäilemasta. 2011. Duodecim. Viitattu 12.5.2021

Krug E., Dahlberg L., Mercy J., Zwi A. & Lozano R. Väkivalta ja terveys maailmassa – WHO: raportti. 2002. Lääkärin sosiaalinen vastuu ry. Gummerus Jyväskylä.

Kytölä K. Pahoinpitelystä hyvinpitelyyn, lähisuhdeväkivalta ja siitä selviytyminen. 2021. Basam Books Oy

Kärkkäinen M. ”Meillä ei ole ääntä, koska me hävetään näitä asioita niin paljon” Naisten kokema häpeä eron jälkeisessä vainossa. 2018. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto. Viitattu 12.5.2021

Lastensuojelulaki 417/2007 Finlex <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki> Viitattu 7.5.2021

Laine, T. 2010 Lähisuhde- ja perheväkivallan uhreille tarjottavat turvakotipalvelut, selvityshenkilöraportti <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi>. Viitattu 20.4.2021

Malinen B. Elämää kahlitseva häpeä. 2011. Kirjapaja Helsinki

Malinen B. Häpeän monet kasvot. 2005. Gummerus Helsinki

Myllyviita K. Häpeän hoito. 2020. Duodecim Oy Helsinki

Pietilä M. Nainen väkivallan tekijänä lähisuhteessa. Näkökulmia palvelujen ja väkivaltatyön kehittämiseen. 2016. YAMK. Hämeen ammattikorkeakoulu. Viitattu 12.5.2021

Pätsi L-M. ”Nainen on kuitenkin aika sitkeä” Parisuhteen jälkeisen vainon vaikutuksia vainon kohteena olevan naisen identiteettiin. Pro gradu -tutkielma. 2018. Lapin yliopisto. Viitattu 12.5.2021

Salminen A. Mikä on kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. 2011. Vaasa. Vaasan yliopisto. Viitattu 11.5.2021

Stolt M., Axelin A. & Suhonen R. 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. 2. korjattu painos. Turun yliopisto

Suomen Akatemian tutkimuseettiset ohjeet, 2003. <https://www.aka.fi/globalassets/awanhat/documents/tiedostot/julkaisut/suomen-akatemian-eettiset-ohjeet-2003.pdf> Viitattu 12.5.2021

Tipping C. Anna anteeksi itsellesi. 2012. Basam Books Oy

Tuomi J. & Sarajärvi A. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 2018. Tammi

Turvakotilaki 30.12.2014/1354 Finlex <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141354> Viitattu 7.5.2021

Turvakotipalvelut 2019, tilastoraportti 17/2020 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139988/Tr_17_2020_Korjattu%205.3.2021.pdf?sequence=8&isAllowed=y Viitattu 15.5.2021

Viljamaa J. Hirveä häpeä, Suomalainen häpeä ja kuinka siitä pääsee eroon. 2018. Atena kustannus Oy

YLE, Lähisuhdeväkivallan maa – miksi suomalainen satuttaa läheistään? Rauhalammi I. 2019 <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/01/16/lahisuhdevakivallan-maa-miksi-suomalainen-satuttaa-laheistaan> Viitattu 14.5.2021

YLE, Väärä häpeän tunne eristää muista ihmisistä – nujerra se näillä keinoilla. Kallunki E. 2018 <https://yle.fi/uutiset/3-10388751> Viitattu 14.5.2021

Liitteet

Liite 1. Lähisuhdeväkivallan muodot

LÄHISUHDEVÄKIVALLAN MUODOT

Asiakkaan nimi: _____

Mitä seuraavista väkivallan muodoista olet tällä hetkellä kokenut? (ympyrä)

Mitä seuraavista väkivallan muodoista olet itse tehnyt? (neliö)

<p>HENKINEN VÄKIVALTA</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Nimittely ☐ ☐ Haukkuminen ☐ ☐ Arvostelu ☐ ☐ Voimakas mustasukkaisuus ☐ ☐ Uhkailu ☐ ☐ Vähättely ☐ ☐ Alistaminen ☐ ☐ Nöyryyttäminen ☐ ☐ Kiristäminen ☐ ☐ Pelottelu ☐ ☐ Tavaroiden hajottaminen ☐ ☐ Vapauden rajoittaminen ☐ ☐ Läheisistä eristäminen ☐ ☐ Räyhääminen ☐ ☐ Henkisesti häiriintyneeksi väittäminen ☐ ☐ Tunnetilojen vaihtelu (lämpö - väkivalta) ☐ ☐ Väkivallan kieltäminen / vähättely ☐ ☐ Uhrin syyllistäminen ☐ ☐ Palvelijana kohtelemisen ☐ ☐ Lasten viemisellä uhkailu ☐ ☐ Viranomaisilla uhkailu (huono/äiti/isä, huostaanotto) ☐ ☐ Itsemurhalla uhkailu ☐ ☐ Tappamisella uhkailu ☐ <p>FYYSINEN VÄKIVALTA</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Lämäyttäminen ☐ ☐ Lyöminen ☐ ☐ Hakkaaminen ☐ ☐ Esineillä heittäminen ☐ ☐ Raajojen vääntely ☐ ☐ Tukasta repiminen ☐ ☐ Työntäminen tai töniminen ☐ ☐ Paiskominen esim. seinää vasten ☐ ☐ Kiinni käyminen ☐ ☐ Kiinni pitäminen ☐ ☐ Kuristaminen ☐ ☐ Potkiminen ☐ ☐ Veitsen tai aseiden käyttäminen ☐ ☐ Polttaminen esim. savukkeella ☐ ☐ Raapiminen ☐ ☐ Ravistelu ☐ 	<p>TALOUDELLINEN VÄKIVALTA</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Työpaikan/opiskelupaikan saamisen tai pitämisen estäminen ☐ ☐ Rahankäytön kontrolloiminen ☐ ☐ Kuittien /menojen kontrolloiminen ☐ ☐ Rahattomana pitäminen ☐ ☐ Omaisuuden tai rahan luvaton käyttö ☐ ☐ Taloudellisten päätösten tekeminen yksin ☐ ☐ Velan / luoton ottamiseen pakottaminen ☐ <p>SEKSUAALINEN VÄKIVALTA</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ahdistelu ☐ ☐ Lähentely ☐ ☐ Vastentahtoinen koskettelu ☐ ☐ Pakottaminen nöyryyttäviin tai epämiellyttäviin seksuaalisiin tekoihin ☐ ☐ Seksiin pakottaminen ☐ ☐ Raiskaus tai sen yritys ☐ ☐ Seksiin painostaminen ☐ ☐ Intiimien kehonosien pahoinpitely ☐ ☐ Seksiobjektina kohtelu ☐ ☐ Seksilehtien ja -videoiden katseluun pakottaminen ☐ ☐ Vieraiden kanssa seksiin pakottaminen rahasta ☐ ☐ Vieraiden kanssa seksiin pakottaminen rahasta ☐ ☐ Rivot puheet ja nimittely ☐ ☐ Ehkäisyn käytön kieltäminen ☐ ☐ Aborttiin pakottaminen/sen kieltäminen ☐ <p>USKONNOLLINEN VÄKIVALTA</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Uskonnollisuuden tai uskonnollisten tarpeiden halveksiminen / pilkkaaminen ☐ ☐ Uskonnon harjoittamisen kieltäminen ☐ ☐ Uskonnollisilla säännöillä pelottelu, painostaminen ja kiristäminen ☐ ☐ Pakottaminen uskonnollisiin normeihin ja sääntöihin ☐ ☐ Pakottaminen uskonnon vastaisiin kultteihin ☐ ☐ Uskonnollisiin menoihin pakottaminen ☐
---	--